

Betænkning

over forslag til lov om ændring af lov om en kornordning for høstårene 1965-66 og 1966-67.

(Afgivet af udvalget den 20. april 1966).

Udvalget har afholdt 3 møder og har haft et samråd med landbrugsministeren. Udvalget har modtaget en deputation fra De samvirkende danske Landboforeninger, som desuden har fremsendt en skrivelse, der optrykkes som bilag 1. Fra De samvirkende danske Husmandsforeninger er fremkommet en skrivelse, der optrykkes som bilag 2.

Et *mindretal* (venstres og det konservative folkepartis medlemmer af udvalget) indstiller herefter lovforslaget til *vedtagelse*.

Et *flertal* (socialdemokratiets, det radikale venstres og socialistisk folkepartis medlemmer af udvalget) indstiller lovforslaget til *forkastelse*, idet baggrunden for forhøjelsen af basispriserne på foderkorn i foråret 1965 var, at den særlige brødkornsordning skulle bortfalde med udgangen af høståret 1965. Flertallet vil nærmere motivere sin stilling ved lovforslagets anden behandling.

Chr. Rasmussen.	Holger Eriksen.	Horn.	Anker Jørgensen.	Peter Nielsen.
Carl Petersen.	Teichert.	Jens Chr. Christensen.	Anders Andersen.	
Niels Eriksen, formand	Per Federspiel.	H. C. Toft.	Ninn-Hansen.	
Niels Ravn, næstformand.	Svend Hangaard.	Morten Lange.		

Carl Nielsen havde ved betænkningens afgivelse orlov på grund af sygdom.

Bilag 1.

DE SAMVIRKENDE DANSKE LANDBOFØRENINGER

Den 4. april 1966.

I anledning af folketingets behandling af forslaget om en ændring i den i fjor vedtagne kornordning skal De samvirkende danske Landboforeninger herved henstille til folketingsudvalget, at kornloven bliver ændret, så systemet med faste priser på brødkorn bevares, men med ajourførte priser.

Den nuværende brødkornsordning går tilbage til 1958, og initiativet til den blev taget ved en fælleshenvendelse fra landbo- og husmandsforeningerne i 1957 om at gennemføre foranstaltninger til afbødning af de økonomiske virkninger for landbruget af den netop da indtrådte afsætningskrise. Brødkornsordningernes sigte har fra begyndelsen været at sikre de likviditetssvage landmænd mulighed for at sælge en del af deres høst til en fast pris i de første efterårsmåneder. Dette formål har ordningerne tjent på udmærket måde, ligesom de har bidraget til en mere stabil prisudvikling på det danske kornmarked året rundt, end man ellers ville kunne forvente. Dette skyldes, at det under fastprissystemet har været lettere for kornhandelen at få kornlagrene finansieret, end det ellers ville have været, og dermed har finansieringen af hele kornets afsætning og oplagring da også forløbet lettere, end tilfældet ville være uden brødkornsordning.

Den af regeringen foreslåede belåningsordning kan af flere grunde ikke løse disse problemer, dels fordi pengeinstitutterne i den nuværende situation må befrygtes at være meget lidt villige til at medvirke, dels fordi der ikke til ordningen er knyttet en genbelåningsret i nationalbanken, dels fordi usikkerhed med hensyn til prisudviklingen vil afholde de økonomisk svage blandt landmændene fra at bruge ordningen i det ønskelige omfang.

Det må befrygtes, at en opgivelse af de faste priser på brødkorn vil give anledning til større prissvingninger i årets løb med forholdsvis lave priser umiddelbart efter høst og forholdsvis høje priser sidst på høståret, hvilket vil være til skade både for de økonomisk svage landmænd og for forbrugerne. Lave brødkornspriser i efteråret vil også bevirke en større opfodring af dansk brødkorn, hvilket med den konstaterede nedgang i vintersædarealerne vil betyde behov for en betydelig brødkornsimport, som kan komme til at foregå til forhøjede priser nu, hvor overskudslagrene i Nordamerika er praktisk taget afviklet. Derfor må landboforeningerne kraftigt henstille, at systemet med de faste priser for brødkorn opretholdes også i høståret 1966-67.

Fra 1959-60 til 1964-65 har brødkornspriserne til landmændene været uændrede til trods for en stigning i landbrugets omkostningsniveau på 24 pct. Priserne på brød og mel er imidlertid desuagtet steget på grund af, at forarbejdnings- og distributionsleddet har fået bevilget ret til at sætte priserne op for deres ydelser. Således er detailprisen på hvedemel steget 12 pct., på rugbrød 17 pct. og på franskbrød 30 pct. fra 1959 til 1964 — som følge af stigninger i forarbejdnings- og fordelingsomkostninger på 22 pct. for hvedemel, 32 pct. for rugbrød og 42 pct. for franskbrød i perioden. Det kan eksempelvis nævnes, at for et 2 kg rugbrød er forarbejdnings- og fordelingsomkostningerne fra 1959 til 1964 steget fra 75 til 99 øre, mens landmandens pris for rugen til et 2 kg brød har været uændret 65 øre (på basis af en udgangspris på 47 kr. og en gennemsnitlig salgspris på 48,50 kr. pr. hkg rug). Hvis også landmandens betaling skulle være steget med 24 øre for et rugbrød i perioden, skulle prisen pr. hkg

Bilag til bet. o. lovf. vedr. ændr. af l. om en kornordning.

rug være forhøjet med ikke mindre end 18 kr. i de 5 år.

Fra 1964-65 til 1965-66 er der sket en forhøjelse til landmændene med 1 kr. pr. hkg hvede og 2 kr. pr. hkg rug svarende til 2 henholdsvis 4 pct., men i samme periode er landbrugets omkostninger steget med sandsynligvis 6-8 pct. Fra 1964 til 1965 er samtidig forarbejdnings- og fordelingsomkostningerne forhøjet yderligere med 6 pct. for rugbrød og 10 pct. for franskbrød.

Det ses altså, at landbruget har et betydeligt „efterslæb“ til gode i hele denne udvikling, hvorfor der med nedgangen i brødkornsarealerne taget i betragtning bør ske en forhøjelse af brødkornspriserne i 1966-67. Såfremt fastprissystemet ikke fortsættes, vil den umiddelbare virkning blive et fald i brødkornsprisen til landmændene i efteråret. Det forlyder således, at der allerede er handlet hvede af ny høst til 49-50 kr. pr. hkg tilkøbt mølle, hvilket højst betinger en pris på 46 kr. til landmændene imod den lovsikrede pris på 51 kr. i 1965. Da prisforholdene i 1965 allerede har medvirket til en kraftig reduktion af arealerne, må der forudses en meget drastisk reduktion i det kommende år, medmindre folketinget vedtager at fortsætte den nuværende brødkornsordnings princip med faste priser.

Da der i forbindelse med en revision af landbrugets priser erfaringsmæssigt er en udtalt frygt for eventuelle *pristalsmæssige konsekvenser*, skal der samtidig med denne henvendelse peges på, at hver kroners forhøjelse af brødkornsprisen hidtil kun har haft en pristalseffekt på 0,021 points, jfr. den af folketingsudvalget afgivne betænkning i 1965 vedr. kornordningen, blad 457, side 8. Af de skete prisforhøjelser fra 1959 til 1965 har forhøjelsen til landmændene således haft en pristalseffekt på 0,03 points, mens forhøjelsen i forarbejdnings- og fordelingsleddet har haft en ca. 20 gange

større effekt på 0,6-0,7 points. Der skal videre peges på, at med det fra januar 1966 indførte pristal påvirker hver kroners forhøjelse af brødkornsprisen kun pristallet med 0,013 points, således at der skal 8 kroners forhøjelse til, før det overhovedet kan registreres i pristallet med blot 0,1 point.

Det har endvidere i debatten ofte været anført, at staten har betydelige udgifter ved den nuværende brødkornsordning. Det skal ikke bestrides, at der i brødkornsordningens første år skete en udvidelse af brødkornsdyrknningen, men i de senere år har brødkornsarealerne og navnlig rugdyrknningen været i stærk tilbagegang på grund af den manglende ajourføring af priserne. Der henvises i denne forbindelse til vedlagte bilag. For det kommende høstår er der tale om en 24 pct. reduktion i vinterhvedearealerne og en 47 pct. reduktion i rugarealerne, som derefter er nede på en fjerdedel af, hvad de var i 1961. Dermed vil der formentlig blive underskud af dansk rug, og hvedeoverskuddet vil blive yderst begrænset, således at statens overskudsproblem praktisk taget vil forsvinde i 1966-67. Derfor kan der næppe være statsfinansielle betæneligheder ved en forlængelse af de hidtidige brødkornsordningers fastprissystem, og der kan heller ikke være betæneligheder ved en ajourføring af priserne. Tværtimod kan der være valutariske betæneligheder ved ordningernes ophævelse. Dertil kommer, at en faktisk sænkning af producentpriserne i den nuværende situation virker helt urimelig.

Da en brødkornsordning med faste priser nu som i årene siden 1957-58 vil være af stor betydning for navnlig de økonomisk svage landmænd, der ikke har råd til at oplagre kornet til senere på høståret, skal De samvirkende danske Landboforeninger herved anmode folketingsudvalget om, at det hidtidige brødkornsordningsprincip videreføres i 1966-67 med ajourførte priser.

For De samvirkende danske Landboforeninger.

Anders Andersen.

Til det af folketinget nedsatte udvalg vedrørende kornordningen.

Underbilag til bilag 1.

Den 4. april 1966.

Brødkornsordningen i tal.

De seneste års udvikling i brødkornsarealerne, afleveringerne og overskudssalgene ses af følgende oversigt¹⁾:

<i>Hvede:</i>	1961-62	1962-63	1963-64	1964-65	1965-66	1966-67
Areal, 1.000 ha.....	105	154	134	128	126	(100)
Høst, 1.000 tons.....	434	644	495	541	557	(420)
Afleveret under ordningen, 1.000 tons.....	306	482	333	406	(450)	(320)
Afleveret vårhvede, 1.000 tons....	(40)	(60)	(60)	(80)	(50)	(50)
Indmalet dansk hvede, 1.000 tons .	266	269	270	266	(270)	(270)
Overskudssalg, 1.000 tons.....	82	277	108	213	(230)	(100)
 <i>Rug:</i>						
Areal, 1.000 ha.....	183	174	115	93	87	(48)
Høst, 1.000 tons.....	514	513	319	292	270	(140)
Afleveret, 1.000 tons.....	375	397	226	228	(210)	(100)
Indmalet dansk rug, 1.000 tons....	124	122	105	112	(90)	(100)
Overskudssalg, 1.000 tons.....	250	263	116	110	(120)	0
Statens udgifter, mill. kr.....	74	110	38	58	(40)	(10-15)
Basispris for byg, kr. pr. hkg.....	40	46-50	46	46	50-53	52-55

Mens der i brødkornsordningens første år fra 1958-59 til 1962-63 skete en bestandig vækst i brødkornsarealerne på grund af forskellen mellem basisprisen på byg på 40 kr. og brødkornprisen på 47 kr. for rug og 49 kr. for hvede, er der siden 1962-63 hvert år sket et fald i brødkornsarealerne, navnlig som følge af indsnævringen af forskellen mellem brødkornspris og basispris. Det ses, at arealnedgangen har været størst i de år, hvor basispriserne er forhøjet. Således kan de kraftigste arealreduktioner registreres for høstårene 1963-64 og 1966-67, hvortil vinter-sæden er sået i efterårene 1962 og 1965 — netop de år, hvor folketinget om sommeren har vedtaget forhøjelser af basispriserne. Den skete arealreduktion, der er tydelig år for år siden 1962, kommer ikke i samme grad til udtryk i afleveringerne, hvilket meget naturligt hænger sammen med svingninger i foldudbyttet.

Statens udgifter ved overskudssalg viser også et noget skiftende billede, fordi det her tillige spiller ind, hvorledes prisudviklingen på det hjemlige foderkornsmarked former sig. De største udgifter, staten har haft, var dog i 1961-62 og 1962-63 med henholdsvis 74 og 110 mill. kr., mens udgifterne i de følgende 3 år har ligget på omkring 40-60 mill. kr. pr. år. Udgifterne for 1965-66 vil skønsmæssigt højst blive 40 mill. kr. mod 58 mill. kr. året før. Brødkorns-overskuddet skønnes ganske vist at blive noget større i år på grund af de rekordhøje foldudbytter i 1965, men til gengæld kan staten sælge det til væsentligt bedre priser på grund af de højere foderkornspriser.

For høståret 1966-67 foreligger endnu kun oplysninger om de tilsæede arealer i efteråret 1965. Der er imidlertid tale om et fald i vinterhvedearealerne på 24 pct. og i rugarealerne på ikke mindre end 47 pct.

¹⁾ Tal i parentes angiver skønnede tal.

Rugarealerne er dermed faldet til en fjerdedel af 1961-62-arealerne. Det indebærer, at der efter al sandsynlighed snarere vil blive for lidt rug end for meget i det kommende høstår. For hvede vil der under forudsætning af normal overvintring, normalt vårhvedeudlæg og normalt høstudbytte blive et overskud på næppe mere end ca. 100.000

tons. Det sandsynlige er vel, at tallet bliver noget lavere. En fortsættelse af den nuværende brødkornsordning vil derfor næppe koste staten mere end ca. 10 mill. kr. i 1966-67. Med et overskud på kun 100.000 tons = 1 mill. hkg brødkorn vil hver kroners forhøjelse af brødkornsprisen pr. hkg svare til en merudgift for staten på 1 mill. kr.

Bilag 2.

DE SAMVIRKENDE DANSKE HUSMANDSFORENINGER

18. marts 1966.

I forbindelse med folketingets behandling af forslaget om ændring for høståret 1966-67 for den i fjor vedtagne kornordning skal De samvirkende danske Husmandsforeninger tillade sig at henstille til folketingsudvalget, at loven ændres, således at brødkornsordningen kan fortsætte efter de hidtidige retningslinjer.

Brødkornsordningens sigte har fra begyndelsen været en sikring af den likviditetsvage landmands mulighed for at sælge en del af høsten til en fast pris i de første efterårsmåned. Det er vort indtryk, at dette formål i stor udstrækning er blevet opfyldt.

Det er husmandsforeningernes opfattelse, at den foreslåede belåningsordning næppe vil være i stand til at løse disse problemer for de mindre landbrug, bl. a. fordi deres lagerfaciliteter gør belåning af lager vanskelig.

I betragtning af at folketinget med vedtagelse af foderkornsordningen for 1965-66 og 1966-67 gennemførte betydelig forhøjelse af foderkornspriserne, anser husmandsforeningerne det for nødvendigt i forbindelse med en eventuel forlængelse af brødkornsordningen, at der sker en sådan forhøjelse af brødkornspriserne, at den landmand, der ønsker at sælge sit brødkorn og erstatte dette salg med køb af foderkorn, må kunne gøre det uden at lide noget økonomisk tab ved denne ombytning. Vi finder det derfor nødvendigt, at der sker en tilpasning af brødkornspriserne, der gør en sådan ombytning økonomisk forsvarlig.

De samvirkende danske Husmandsforeninger skal derfor anmode folketingsudvalget om, at det hidtidige princip i brødkornsordningen videreføres i 1966-67.

På foreningernes vegne

Peter Jørgensen.

Til det af folketinget nedsatte udvalg
vedrørende kornordningen.